

Maart 2018

**Digitale
Nieuwsbrief**

**Extra
artikelen en
extra foto's**

**Max Euwe Centrum
euwemec@xs4all.nl
020-6257017**

In deze Digitale Nieuwsbrief weer veel interessante artikelen, MEC-informatie en vooral ook veel foto's.

Het volgende kunt u in deze Nieuwsbrief vinden:

3) MEC-kalender

4) Première Stoffijn

4) Programma CinéMax

5) Training Artur Jussupow

6) Boekenbeurs zaterdag 14 april

7) MEC ontvangt 82.000^e bezoeker

9) Jeugdschaak vroeger

11) De mooiste partij in Nederland gespeeld vóór de 20e eeuw

12) Alan Turing and Chess: fascination, fame and fate

22) De Stappenmethode blijft vernieuwen

26) In memoriam Johan van Hulst

27) In memoriam Henk Kaempff

28) De schaaktafeltjes van Jesús Medina

31) Het raadsel Berry Withuis

34) Het 10e dMP Bataviatoernooi

38) De schaakklok van Felix Zekveld

39) Wilt u het MEC steunen?

De redactie wenst u veel leesplezier!

MEC-kalender

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Zaterdag 31 maart	Première Stoffijn (korte film)
Zaterdag 31 maart	CinéMax , filmmiddag in MEC
Woensdag 4 april	Jeugdmatch Amsterdam – China in MEC
Woensdag 4 april	Training door grootmeester Artur Jussupow

Zaterdag 14 april	De halfjaarlijkse boekenbeurs van 11.00-14.00 uur
Zaterdag 30 juni	Pleinfestival

Het MEC is ook alle eerste zaterdagen van de maand geopend!

Kijk op www.maxeuwe.nl voor meer informatie over deze activiteiten.

Première Stoffijn

Voorafgaand aan onze filmmiddag op zaterdag 31 maart, is er om 11.30 uur de première van Stoffijn. Een korte film van de bekende Belgische kunstenaar Roland van den Berghe, die eerder in het MEC een expositie heeft gehouden over Duchamp en schaken.

De film is gebaseerd op het craquelé (verbastering van de verflaag) van het bekende kunstwerk “*Zwart vierkant*” (1915) van Malevich, dat in de Tretyakov-galerie in Moskou hangt. Bij de restauratie van dit kunstwerk kwamen diverse bijzonderheden aan het licht, waardoor Van den Berghe verbanden heeft gelegd tussen schakers die elke partij de strijd met de tijd aangaan, en het kunstwerk dat door de tand des tijds is veranderd. Ook komen Korsakov en Newman in deze film zijdelings voor.

Een bijzondere schaakfilm die u niet mag missen!

Zaterdag 31 maart van 11.30-12.00 uur in het MEC.

Programma CinéMax

Zaterdag 31 maart 2018 van 12.00 tot 16.00 uur, gratis toegang.

In de grote zaal van het Max Euwe Centrum tonen we deze middag drie interessante documentaires:

12.00 – 13.15 uur: *De stelling van Foreest (2017)*

Een documentaire over het schaakgezin Van Foreest. Jorden werd in 2016 kampioen van Nederland, terwijl jongere broer Lucas en vooral zusje Machteld ook hard op weg zijn om de top te halen.

13.20 – 14.35 uur: *Magnus (2017)*

“Van wonderkind naar schaakgenie”. In deze documentaire komen veel beelden uit de jeugd van Magnus aan bod. We volgen de carrière van Carlsen totdat hij wereldkampioen in India werd.

14.40 – 15.50 uur: *The Polgar Variant* (2014)

Een schaakdocumentaire van de Israëliër Yossi Aviram over de Polgar-zussen, waarin een fraai historisch beeld wordt gegeven van het levensdoel van vader Laszlo Polgar om een vrouwelijke wereldkampioen schaken op te leiden. Beelden uit de carrières van de drie Polgars worden afgewisseld met interviews met diverse betrokkenen. Saillant detail is het feit dat Judith, de jongste en meest succesvolle van de drie zussen, een jaar geleden is gestopt met professioneel schaken.

In ons museum tonen we ondertussen ook nog een aantal korte schaakfilms, dus de bezoekers kunnen de hele middag films en documentaires bekijken.

Training Artur Jussupow

Woensdag 4 april geeft de bekende Duitse grootmeester **Artur Jussupow (2582)** een training in het MEC.

Het onderwerp van de training is **“Ruilen”**. Een thema dat in alle partijen voorkomt: ruilen of de spanning handhaven? Welk stuk van de tegenstander afruilen? Aan de hand van praktijkvoorbeelden zal Artur dit onderwerp uitvoerig behandelen. Naast instructie krijgen de deelnemers ook opgaven over het onderwerp.

Deze sessie is bedoeld voor spelers met een elo van 1800 en hoger.

Aanmelding vooraf verplicht! (020-6257017 of euwemec@xs4all.nl)

Woensdag 4 april: Artur Jussupow

De sessie is van **20.00-22.15 uur**. (Eventueel uitloop)

Het MEC is vanaf 19.45 uur geopend.

Deze sessie is bedoeld voor spelers van 1800 en hoger.

Deelname €15 per persoon, opgave verplicht.

Er is plek voor maximaal 16 deelnemers.

Boekenbeurs zaterdag 14 april

Zaterdag 14 april is er van 11.00-14.00 uur een **boekenbeurs** in het Max Euwe Centrum (Max Euweplein 30a, 1017 MB Amsterdam). Toegang gratis.

Er zijn ook nog andere aanbieders aanwezig, dus een groot en gevarieerd aanbod tegen schappelijke prijzen!

Particulieren kunnen tot woensdag 11 april een tafel reserveren via 020-6257017 of door een mail (euwemec@xs4all.nl) te sturen.

Bij het aanbod op 14 april zijn ook veel boeken van onze oude bibliothecaris Leo Diepstraten.

Op bovenstaande foto zit Leo achter zijn bureau, terwijl David Bronstein en Cathy van der Meije op bezoek zijn in het MEC.

MEC ontvangt 82.000^e bezoeker!

Op dinsdag 13 maart liep de 23-jarige Raphael de Oliveira dos Reis nietsvermoedend het Max Euwe Centrum binnen. De Braziliaan uit Rio de Janeiro kreeg een warm onthaal van de aanwezige vrijwilligers want hij bleek de 82.000^e bezoeker te zijn sinds de opening in 1986.

Raphael studeert chemical engineering in Toulouse en was een paar dagen op bezoek in Amsterdam. Als schaker was een bezoek aan het MEC natuurlijk een must. Raphael leerde op 14-jarige leeftijd de beginselen van het schaken van een leraar. Pas twee jaar geleden ging hij serieus schaken, toen hij anderen zag spelen in een boekhandel. Hij speelt af en toe een toernooi, soms met vrienden, maar ook op de schaakvereniging ALEX (Associacao Leopoldinensis de Xadrez). Zijn niveau is inmiddels gegroeid tot rond de 1900, een maatje te groot voor de twee vrijwilligers van het MEC waar hij tegen gespeeld heeft. Met enkele attenties ging Raphael terug naar zijn hotel.

Vrijwilliger Jürgen Vijschaft staat op het punt om een partij te gaan spelen tegen Raphael de Oliveira dos Reis.

Advertentie

Jeugdschaak vroeger

Van Jaap Staal ontvingen we de volgende reactie op het artikel *Het ontstaan van het jeugdschaak in Nederland* van Eddy Sibbing in Nieuwsbrief 92.

Nooit heb ik geweten, dat er al in de jaren dertig een Commissie-Jeugdschaak bestond. Ik was zelf eind jaren veertig lid van de Amsterdamse School Schaak Bond, een bond voor middelbare scholen, die een moeizaam bestaan leidde. Net tegen de tijd dat de zaken een beetje op orde waren, was het schooljaar voorbij en konden we opnieuw beginnen. Terwille van de continuïteit werd contact gezocht met de Amsterdamse Schaak Bond en werd het bestuur van de schoolschaakbond aangevuld met twee volwassenen, de heren Gunter en Buwalda, die hun taak met grote inzet hebben vervuld. Noch deze heren, noch de ASB, noch wij wisten van het bestaan van die commissie, waarvan, zoals ik in het laatste nummer las, zelfs een Amsterdammer deel uitmaakte.

In feite wisten de hogere regionen niet wat er bij de jeugd omging. Een voorbeeld: de AMVJ organiseerde in de kerstvakantie een groot toernooi voor middelbare scholieren, die daarin hun sportieve en intellectuele prestaties konden meten. Schaken was ingedeeld in het intellectuele vlak. Naar moderne begrippen was het schaaktoernooi een beetje primitief georganiseerd.

We moesten vijftig zetten spelen in drie kwartier en als de partij niet uit was, zou de wedstrijdleader de stelling arbitreran. Voor deze functie was iemand van ASC uitgenodigd, een van de twee vooraanstaande Amsterdamse verenigingen, maar beslist niet hun sterkste speler. Toen hij moest arbitreran, bleek dat er tien tot twintig jeugdspelers veel en veel sterker waren dan hij, en hij werd ronduit uitgelachen. Tact is niet de sterkste eigenschap van jongens op die leeftijd. De arme man heeft het die dag volgehouden, maar liet zich de volgende dagen vervangen. De speelsterkte van de jeugd was duidelijk een volkomen verrassing.

In 1951 werd, zoals in Nieuwsbrief 92 is geschreven, het eerste jeugdkampioenschap van Nederland georganiseerd. Ik kan me niet herinneren dat enig KNSB-bestuurslid zich voor de spelers of de partijen heeft geïnteresseerd. (*) De enige die kwam kijken was een speler uit de Hoofdgroep van de Bondswedstrijden, de heer Muilwijk, die de opmerking maakte: "Heel wat van jullie hadden rustig in de Hoofdgroep kunnen meedoen." Het was ook opmerkelijk dat de Haagse Schaak Bond niemand had afgevaardigd. Den Haag was de zetel van het KNSB-bestuur. Toen voor de barrage een locatie moest worden gezocht, werd de jeugdkampioen van Amsterdam gevraagd dat te regelen. Het heeft die jongen van achttien jaar (Jaap Staal – redactie) heel veel moeite gekost om de beheerder van het Amsterdams Schaakhuis ervan te overtuigen dat hij echt namens de KNSB sprak.

In 1951 kon iedereen voor een jeugdkampioenschap inschrijven, die op 1 januari 18 jaar of jonger was. In 1952 kreeg ik van een vriend uit Duitsland de opmerking: wat leuk dat je dit jaar ook nog mee kan doen. De FIDE had namelijk de leeftijdsgrens verlegd naar 19 jaar. De KNSB moet daar bericht van hebben ontvangen, maar heeft verzuimd dat aan de onderbonden door te geven. Bij het kampioenstoernooi zelf gebeurde ook iets fraais, vertelde Johan van Minnen me. Nadat de toernooileider de tweede ronde had geopend, verliet hij het lokaal en ging naar zijn werk.

Ik neem aan, dat het in de jaren daarna beter was geregeld.

() Voor de Rotterdamse Schaakbond, onder wiens auspiciën het toernooi plaatsvond, en inzonderheid voor de heer Goris, niets dan lof.*

Advertentie

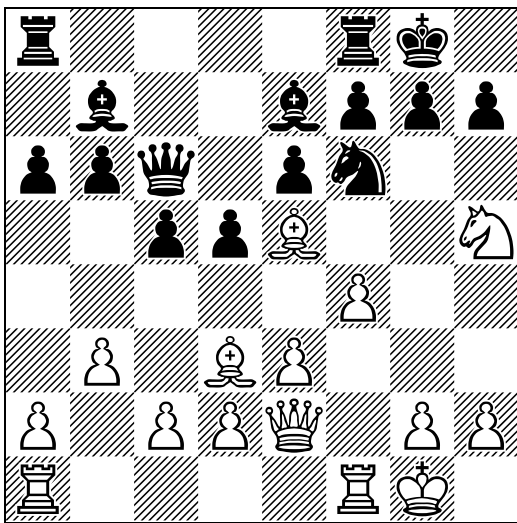

De mooiste partij in Nederland gespeeld vóór de 20^e eeuw

In het artikel van Symon Algera over *Lasker in Nederland* (Nieuwsbrief 92) werd de legendarische partij tussen Lasker en Bauer genoemd. De partij is meer dan de moeite waard om na te spelen!

Lasker-Bauer, Amsterdam 1889, het dubbele loperoffer

1.f4 d5 2.e3 Pf6 3.b3 e6 4.Lb2 Le7 5.Ld3 b6 6.Pc3 Lb7 7.Pf3 Pbd7 8.0-0 0-0 9.Pe2 c5 10.Pg3 Dc7 11.Pe5 Pxe5 12.Lxe5 Dc6 13.De2 a6?? (was dit al de beslissende fout?) **14.Ph5** en nu zijn er de volgende varianten:

A) 14..,Pe8 15.Lxg7! Pxg7? (Anders verliest zwart sowieso materiaal) **16.Dg4 Lf6 17.Pxf6+ Kh8 18.Lxh7 (+-)**

B) 14..,d4 15.Pxf6+ (15.Lxf6 en 16.Dg4 is ook goed.) 15..,Lxf6 (15..,gxf6 16.Tf3 fxe5 17.Lxh7+ Kh8 [17..,Kg7 18.Tg3+ Kf6 19.Dh5 en mat volgt.] 18.Tg3 gaat mat of wint de dame) 16.exd4 cxd4 17.Lxf6 gxf6 18.Tf3 en wit wint ten minste een pion.

C) 14..,c4 15.Pxf6+ (Slaan op c4 wint een pion, dit is overtuigender.) Lxf6 16.Lxh7+ Kxh7 17.Dh5+ Kg8 18.Lxf6 gxf6 19.Dg4+ Kh7 20.Tf3 en mat

D) 14..,Tfe8 (een gaatje) **15.Pxf6+ Lxf6 16.Lxh7+ Kf8** (Het beste: zwart staat een pion achter, maar leeft nog! Na 16..,Kxh7? 17.Dh5+ Kg8 18.Lxf6 gxf6 19.Dh6 is het matnet gesloten. Tegen Tf3-g3 is niets meer te verzinnen.)

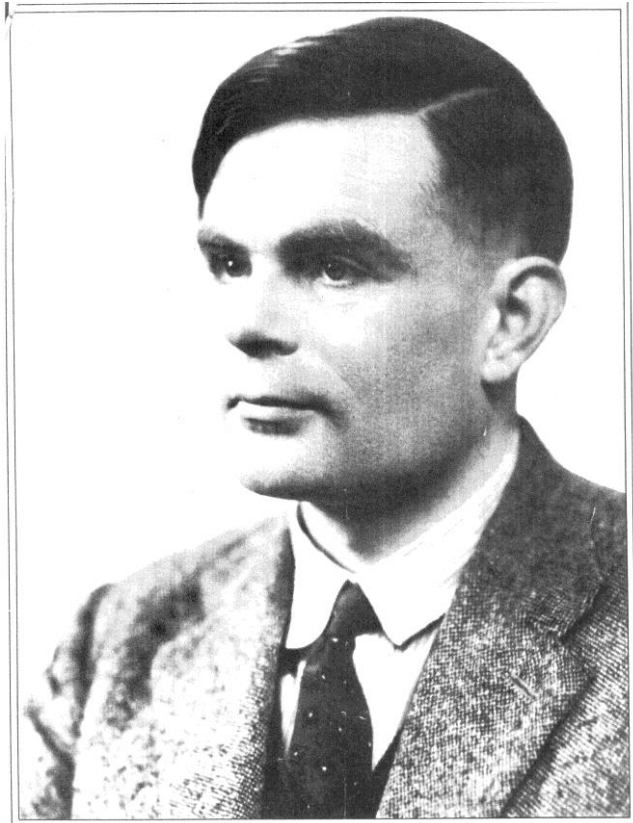
De partij ging als volgt verder:

14..,Pxb5 15.Lxh7+ Kxh7 16.Dxh5+ Kg8 17.Lxg7 Kxg7 18.Dg4+ Kh7 19.Tf3 e5 20.Th3+ Dh6 21.Txh6+ Kxh6 22.Dd7! (Door deze dubbele aanval wint wit beslissend materiaal. Zou Lb7 op c6 staan, dan staat zwart niet minder!) **22..,Lf6 23.Dxb7 Kg7 24.Tf1 Tab8 25.Dd7 Tfd8 26.Dg4+ Kf8 27.fxe5 Lg7 28.e6 Tb7 29.Dg6 f6 30.Txf6+ Lxf6 31.Dxf6+ Ke8 32.Dh8+ Ke7 33.Dg7+ 1-0**

Alan Turing and chess: fascination, fame and fate

Een bijdrage van: Ruud Aalbersberg

People who are interested in the history of World War II are generally familiar with the important contribution that Alan Turing made in deciphering the coded German messages to its U-boat fleet. The Enigma film (*The Imitation Game*, 2014) tells the story very well, though perhaps exaggerating Turing's role – and the role of Bletchley Park (the UK centre for codebreaking and military intelligence during that crucial time for Britain and the whole free world).¹ Reading several Turing biographies, I discovered how essential and intriguing chess had always been in Alan's early years, in his family relations and in his later professional life. I want to document that here. Please join me on my journey through his eventful, glorious but finally tragic life.

Alan's youth

Alan Turing was born in London in 1912 as the second son of a well-educated but not very wealthy British family. His father was an esteemed civil servant in Southern India (a country that Alan never visited), only returning to England as a (pre)-pensioner in the mid-twenties. Alan had pleasant memories of his first foster parents, followed by a less enjoyable time in several boarding schools. Highly interested and gifted in chemistry, physics and botany, he undertook experimental research in those fields at home. His keen interest in mathematics was a nuisance for his teachers, as he wanted to make mathematical (re)discoveries on his own. In some ways he was a shy boy with a little bit of a stammer, a loner, or an *isolani* to use a familiar chess term. A blessing was his interest in chess and his close and long friendship with several chess-playing youngsters. His mother was aware of his introversion and his special interest in intellectual areas: for his birthday she gave him a chess set that he greatly cherished and which accompanied him when looking for another home. His scholarly interests did not deter him from undertaking long and demanding walks in the countryside, a passion that always remained with him.

Cambridge, major publication, dawn of the computer age

In 1929, he entered the famous King's College in Cambridge and swiftly became a highly regarded student in the fundamentals of physics, logic and mathematical science, finishing his study with the highest praise and excellent prospects. An invitation followed for the prestigious Princeton University in the USA (close to the famous Institute of Advanced Studies), where he was soon debating with geniuses such as Church and Von Neumann, and observing Einstein from a distance. Shaun Wylie, who we shall meet again at Bletchley Park, was one of his chess mates there. He finished his doctorate at Princetown in less than 18 months. A publication, at first not widely recognized, *On Computable Numbers* (1935/1936), appeared soon after, laying the foundation for the famous Turing Machine - a conceptual framework offering in theory the possibility to resolve very complicated numerical/mathematical problems as well as to prove the possibility or impossibility of elucidating certain (mathematical) arguments. These concepts were fundamental to the creation of the computer and the world of Artificial Intelligence (AI), which has led to the computers so much used and debated in the chess world.

His fame as well as his practical/application insights into decoding – indicated by him early on in a letter to his mother – soon reached the central decoding service in Britain, called The Government Code & Cipher School, which was well aware of the very fruitful applications of his concepts. On the first day after the British declaration of war against Germany (3 September 1939), Alan started his activities at Bletchley Park, an estate close to Milton Keynes, about 80 kilometres north west of London.

In this abrupt way, Alan's pleasant student life ended, a period he had enjoyed, with sporting and social activities. Regretfully, his chess playing was unrecorded and never photographed, but certainly took place in his scarce free time. Sometimes Alan combined his chess and running interests with his friends, and organized a round-the-houses chess run.

On Bletchley Park: Enigma, Colossus and Chess

Under extreme time pressure - Britain had barely escaped defeat in the Blitz, and fuel, food and ammunition reserves were at their lowest levels - a high priority was given to decoding the German messages to the submarine fleet that was sinking the supply convoys. (see Figure A)

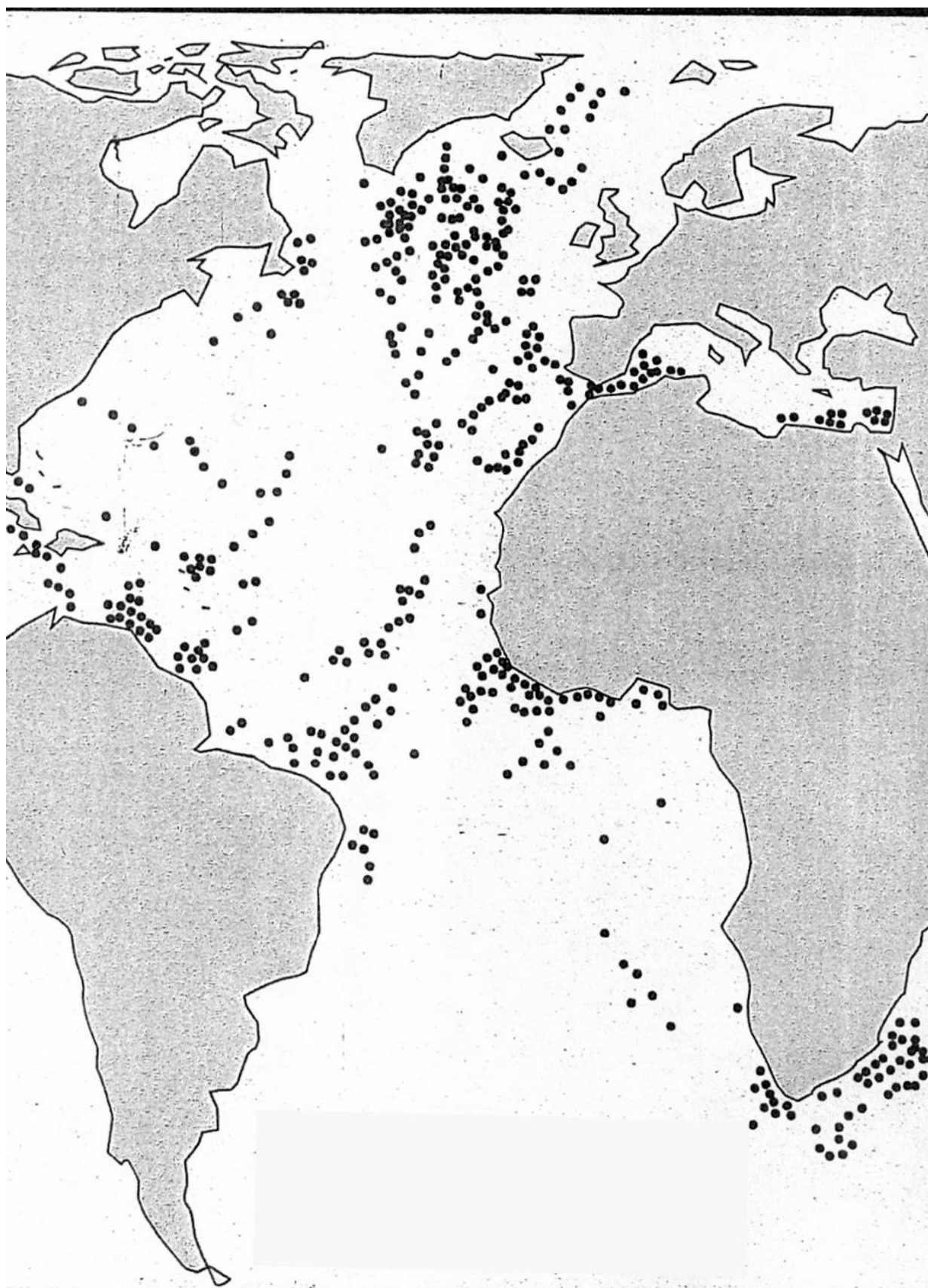

Figure A. Position of merchant ship losses between 8-1942 and 5-1943, sunk by German U-boats

Some clues to deciphering this coding system, known as Enigma (Figure B),² were already known but important improvements in organization, speed and quality had to be made. Alan had to expand his department, called Hut 8 (Cryptanalysis of Naval Enigma), and in this he was aided by Hugh Alexander, British 1938 chess champion. In the wake of Hugh Alexander's appointment, many gifted chess players, often also masters in the German language and in mathematics, joined Bletchley Park: Milton-Barry, Golombek, Hilton, and Wylie, to name a few.³

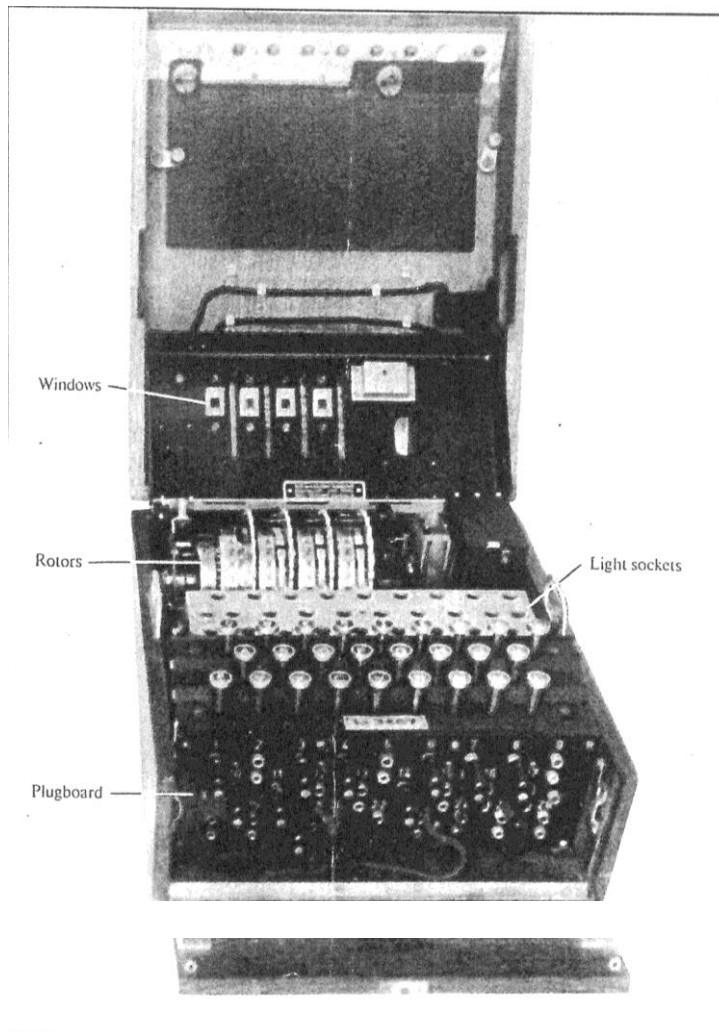

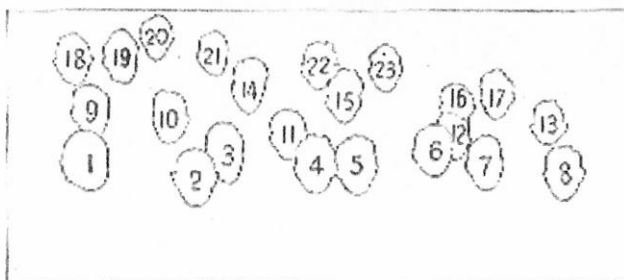
Figure B. Enigma Machine

It is perhaps interesting to note here that when Peter Hilton met Alan for the first time, Alan asked him directly whether he was a chess player.⁴ It is no surprise that a chess club later emerged (Figure C) in that shadowy world, where by the end of the war nearly 10,000 men and women had to carry out their strenuous, highly secret work.⁵

Board 3 featured J.M. Aitken, board 4 was I.J. Good, and board 5 was occupied by N.A. Perkins. Full team details were given, as well as a photograph of the players:

1. T. H. Tylor
2. C. H. Alexander
3. H. Golombek
4. A. D. H. Bivar
5. I. Berenblum
6. H. G. Schenck
7. J. W. Cornforth
8. Lt. A. Levinson
9. S. Ardeskir
10. J. M. Aitken
11. Sir Robert Robinson
12. (Dr.) Good

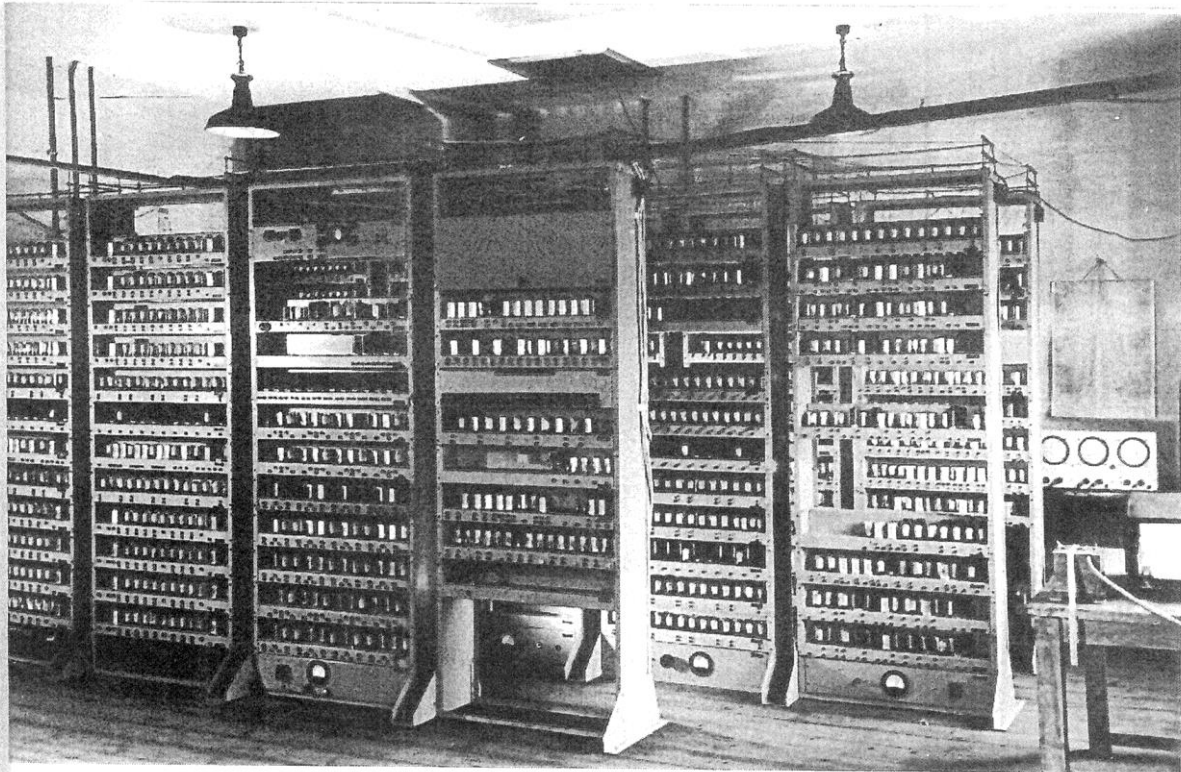
13. Sgt. Jacobs
14. D. Rees
15. R. C. O. Matthews
16. P. J. Hilton
17. N. A. Perkins
18. M. A. Chamberlain
19. W. R. Cox
20. E. C. Crossfield
21. Sgt. Gilbert
22. V. Grieco
23. J. O. L. Roberts

An article based on this information was published on pages 10-11 of Scottish Chess, June 2005.'

Figure C. Bletchley Park chess club

In the spring of 1941 Turing devised the 'bombe', an electromechanical device to decode the complicated daily-changing Enigma codes. There were also some lucky events in the (sub)marine warfare that helped Alan and his team to detect the German U-boat supply routes and their lines of attack.

A quite new and difficult period emerged around the middle of 1943 when the Germans improved their coding system, multiplying its coding difficulties almost infinitely. Alan, now appointed as a kind of head of a '*long-term scientific decoding approach*', and Hugh Alexander, in charge of the daily management of Hut 8, greatly helped by Jack Good's intuition, invented a powerful new decoding machine called Colossus (Figure D).

The Cambridge University EDSAC. Although this stored-program computer was a copy of the American EDVAC design, it was nevertheless operational before its counterpart.

The LEO computer, 1953. Built by the catering firm Lyons with the assistance of the Cambridge University EDSAC team and other electronics firms, this computer pioneered in Britain the use of electronic digital computers in business.

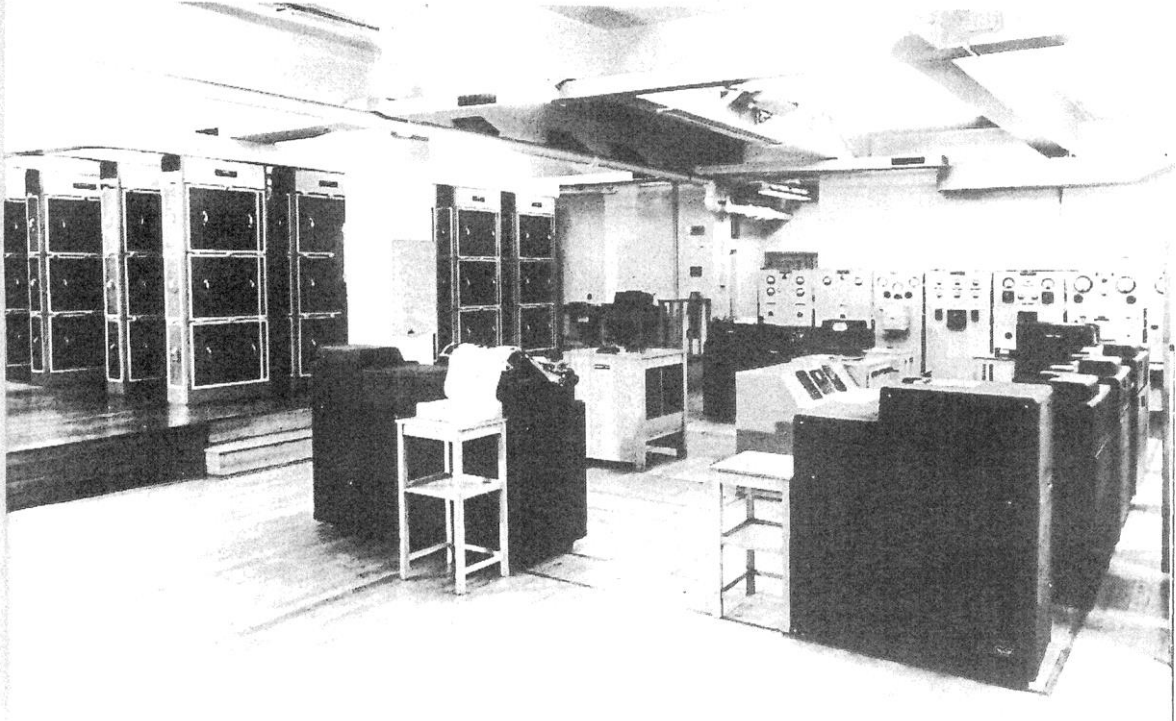

Figure D. Colossus, the British government's code-breaking machine at Bletchley Park

This was the world's first large-scale electronic computer.

Overcoming government hesitancy about the costs, eventually there were about 18 of these machines in operation by May 1945. There was an important spin-off from these new approaches that allowed the breaking of other special codes used by the German Wehrmacht – headquarters to the army field commanders as well as the Italian and Japanese armies. As far as possible, Alan tried to keep in touch with his American A.I. friends, who were interested in his ideas. In 1943, Alan revisited the US by special permission, travelling by passenger liner. Decoding may have been a topic of conversation there, but the information on the development of the computer was certainly much more interesting for Alan.

In 1941, a special event took place in Hut 8 when Alan fell in love with the gifted female mathematician Joan Clark, also a promising chess player. Of course Alan made no big secret of his same-sex orientation, and their engagement, as well their work relations, ended after a few months only.

The post-war period: the emergence of computerized chess

With WW II coming to an end, Alan decided to further specialize in the promising field of artificial intelligence, in which, as he had seen, the US had made speedy progress, building the first commercial computers there. The need for these machines was great, as highly complex calculations had to be made in relation to developing a new weapon, the atomic bomb. In that period, Manchester University had a leading A.I. centre, and Alan moved to Wilmslow, a small dormitory town nearby. He continued his half bohemian/half Spartan lifestyle there, buying a modest house, and making long runs in the woods and mountains nearby. Curiously, he wrote some poetry there, inspired by the haiku, and even a short story. His interest in music increased and he wrote down the first computer music program (in about 1950). He played chess and Monopoly with the son of a befriended couple.

A new field of interest emerged in discussions with Jack Good: game theory, which can be applied to the games of, for example, poker as well as chess. Alan was the first to develop a chess program, called Turochamp, a great step forward in that post-war time.⁶ The program was based on a two-ply deep algorithm. Alan had worked on these chess algorithms from 1948 onwards. Copeland reports that the walls of his rooms were hung with diagrams, indicating the sequences of chess moves in interesting real or imaginary games.

At this point I want to call to mind the Alan Turing Centenary Conference held in Manchester in 2012. The aforementioned chess program (Alan against his friend Alick Glennie) was recalled. Alan lost in 29 moves. The reader should judge for himself the obviously limited quality of this game.

Alan Turing – Alick Glennie

1. e4 e5 2. Nc3 Nf6 3. d4 Bb4 4. Nf3 d6 5. Bd2 Nc6
6. d5 Nd4 7. h4 Bg4 8. a4 Nxf3+ 9. gxf3 Bh5
10. Bb5+ c6 11. dxc6 O-O 12. cxb7 Rb8
13. Ba6 Qa5 14. Qe2 Nd7 15. Rg1 Nc5 16. Rg5 Bg6
17. Bb5 Nxb7 18. O-O-O Nc5 19. Bc6

19...,Rfc8 20. Bd5 Bxc3 21. Bxc3 Qxa4
22. Kd2 Ne6 23. Rg4 Nd4 24. Qd3 Nb5
25. Bb3 Qa6 26. Bc4 Bh5 27. Rg3 Qa4
28. Bxb5 Qxb5 29. Qxd6 Rd8 0-1

On that occasion Kasparov, as a guest of honour, also came in action:

1. e3 Nf6 2. Nc3 d5 3. Nh3 e5 4. Qf3 Nc6 5. Qf4 Ne6 6. Bd3 e4
7. Be4 de4 8. Ne4 Be7 9. Ng3 0-0 10. 0-0 Bg4 11. Qf4 Bd6
12. Qc4 Bh3 13. gh3 Qd7 14. h4 Qh3 14. b3 Ng4 16. Re1 Qh2 16. Ke1 Qf2.

Kasparov with Black wins this game in only 2 minutes.

In the first section of this paper, I wrote of Alan's interest in nature, plants and animals in his youth. Now he reflected on the contribution of A.I. to decrypting some strange genetic features that could not be attributed to chance or genetic selection alone. Some years before the discovery of DNA/RNA steering mechanisms (1953), Alan had the intuition that peculiar biological patterns, e.g. in the skin of animals, or those arising during growth, were based on inborn natural algorithms, which computer programs could and should explore in the near future. A new important area of biological research was suggested by Alan's genius.

However, the excitement of discovering these new fields of interest did not stop him from occasionally entering in some same-sex contact with youngsters of doubtful reputation. When some money was stolen by one of them, which he reported, the police discovered his at that time illegal relationships. After the trial that followed,⁶ he chose to use a medication to inhibit or even change his natural inclination. Alan apparently coped well with that medication, though also receiving professional mental help, as well as limited assistance from family and friends. He began to spend some time on chemical experiments again, as he did in his early youth. In spite of his great future in the fields of basic and applied science, suicidal thoughts may have led him to his much too early death in June 1954. According to Copeland, an accident in his small home laboratory cannot be completely rejected as a cause of his premature death, nor completely a criminal act.

In this way, this iconic man, who helped to solve the Enigma and other codes, passed away tragically in somewhat enigmatic circumstances. A great loss to the world of science, as well as chess, who had been so stimulating socially as well as intellectually and professionally in his short life.

Footnotes

1. Some experts guess that at most only 24 percent of the German messages had been decoded.
2. Polish, Czech and French decoders had earlier passed some salient clues on Enigma to the British intelligence services.
3. Mention should be made here of: Harry Golombek (1911–1995), P. Stuart Milner-Barry (1906–1995), Peter Hilton (1923–2010), Shaun Wylie (1913–2013), and Hugh Alexander, born 1909, who died at the early age of 64 in 1974. The two first named eminent chess players here, as well as Hugh Alexander, left the Chess Olympiad in Buenos Aires immediately for Britain when the war began. Jack Good (1916-2009), who joined Hut 8 in May 1941, was also a gifted chess player; he

held Board 4 in the famous match at the end of 1944 between Bletchley Park and an Oxford University team.

4. Obituary *The Guardian*, 2.12.2010.
5. Only after 1970 more became known about the activities at Bletchley Park, its stressful working conditions, as well as the heavy consequences of the secrecy needed on family, friends, co-workers both during the war and after the war in finding a job. The reason was that only then was the highly necessary secrecy obligation partly lifted by the government.
6. In 2013, a Royal Pardon was declared posthumously to Alan Turing. As late as 3 January 2017, the obsolete criminal act – based on a law dating from 1885 – which had led to Alan's conviction, was abolished (Turing's Law).

Consulted reading

M. Hastings, *The secret war - Spies, Cyphers and Guerrillas 1939 – 1945*, London, 2015.

A. Hodges, *Alan Turing –The Enigma, a Biography*, London, 1983.

J. Copeland, *Turing - Pioneer of the Information Age*, Oxford, 2012.

S. McKay, *The Secret life of Bletchley Park*, London, 2011.

R. Holmes, *40- 45 van Blitzkrieg tot Hiroshima*.

J. Gomez, *Geheimtaal en Decodering*, 2016.

E. Winter, *Chess and the Code-Breakers*, 2014.

C.A. Pickover, *The Math Book*, 2014.

R. Symons, 'Wiskundige Alan Turing', *Vrij Nederland*, 13.10.1984.

D. Hooper & K. Whyld, *The Oxford Companion to Chess*, 1992.

O. Boot & J. Walton, *De Tweede Wereldoorlog*, 2012.

Correspondence: roaalbersberg@hetnet.nl

De Stappenmethode blijft vernieuwen!

door: Eddy Sibbing, schaaktrainer, schaakleraar en opleider van schaakleraren.

In 2018 bestaat de Stappenmethode van Rob Brunia en Cor van Wijgerden dertig jaar. In dit bewerkte artikel (het originele artikel stond eerder in *Schaakmagazine* van februari 2017) aandacht voor deze succesvolle leermethode van Nederlandse bodem.

De Nederlandse toppers bij het Tata-toernooi in 2017 vertegenwoordigden vier generaties jeugdschakers die opgeleid zijn met de *Stappenmethode*.

Loek van Wely (44) heeft nog meegemaakt dat de toenmalige bondstrainers Cor van Wijgerden en Rob Brunia werkten met losse vellen vol opgaven. De roep om een leermethode kreeg vorm toen in 1987 een losbladig systeem verscheen. De handleidingen gaven de schaaktrainers houvast bij het lesgeven.

De generatie van Erwin L'Ami (31) is opgegroeid met de werkboeken en de cd-rom van Stap 1 tot en met 5. In 1999

volgde Stap 6 voor de sterkere schakers (niveau KNSB-competitie) met een instructieboek voor zelfstudie. Enkele jaren later volgden Opstapje 1 en 2 voor de jongste schakers, van vijf tot negen jaar, waarvoor Stap 1 vaak te lastig bleek. De volgende uitbreidingen waren de Plus werkboeken met veel nieuwe ideeën en uitbreidingsstof op de basiswerkboeken, en de Extra werkboeken met nog meer oefenmateriaal.

Benjamin Bok (21) heeft aan de wieg gestaan van de werkboeken Stap 2 en 3. Van Wijgerden en Boris Friesen, de oud-trainer van Benjamin, hebben deze werkboeken samengesteld. De bedoeling van deze werkboeken is om de opgaven uit het hoofd op te lossen.

De generatie van Jorden van Foreest (17) maakt gebruik van de laatste telgen van de Stappenmethode: de cd-roms Chess Tutor (Stap 1-2-3) en de Mix werkboeken (Stap 3-4-5). De Stappenmethode bestaat begin 2017 dus uit 25 werkboeken, vijf handleidingen, vier cd-roms en een instructieboek.

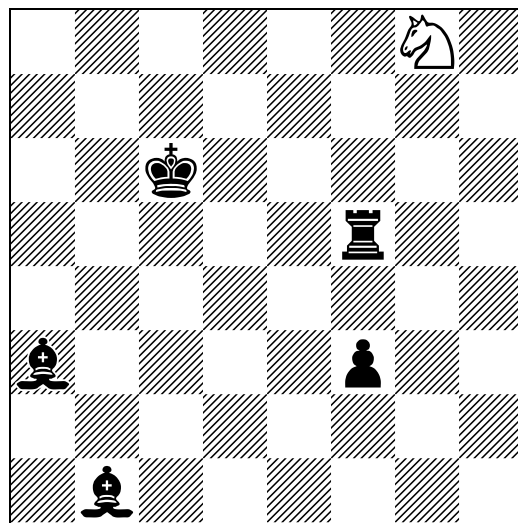
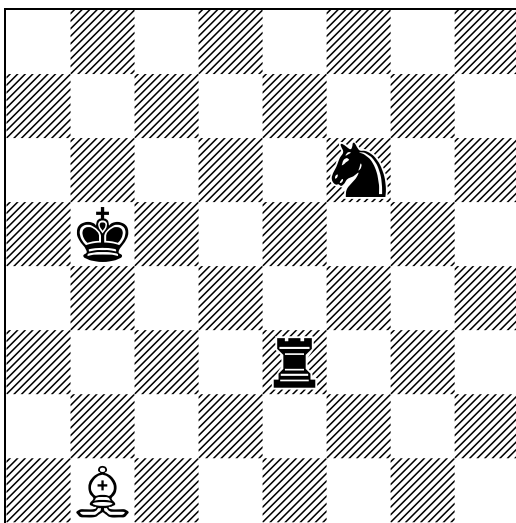

Een overzicht van het “Stappenmateriaal” begin 2017.

Tips voor trainers en pupillen

Gebleken is dat het gebruik van de Stappenmethode niet altijd voor iedereen duidelijk is. Dat blijkt uit opmerkingen als ‘Stap 1 sluit niet goed aan bij jonge kinderen’, ‘de leerstof komt onvoldoende terug in de partijen’ of ‘de overgang naar de volgende Stap is groot’. Daarom een paar tips om het gebruik voor pupil en leraar nog aantrekkelijker te maken.

De Opstapjes zijn geschikter voor de jongste schakers dan het werkboek Stap 1. De opgaven zijn eenvoudiger, de diagrammen zijn groter en sommige onderwerpen van Stap 1 zijn opgesplitst. Ook zijn de vele spelletjes die in de handleidingen staan leerzamer en leuker voor de jongste schakers dan een ‘echt potje’. Het bespreken van partijen is een essentieel onderdeel van de schaakles om pupillen te helpen hun kennis in de praktijk te brengen. De Plus werkboeken zijn een prima ‘tussenstap’ voordat de kinderen naar de volgende Stap gaan. In de Plus werkboeken staan verdiepingen van eerdere onderwerpen, maar ook nieuwe thema’s waarvoor in het basiswerkboek geen plek meer was. Vooral de opgaven om goed naar het hele bord te leren kijken (‘bordvisie’) zijn heel leerzaam. Niet alleen voor kinderen, maar ook voor ervaren schakers: in het onderstaand diagram moet wit een ‘veilige route’ vinden om schaak te geven. Ziet u via welke route de witte loper en het witte paard dat zo snel mogelijk kunnen doen?

De allerlaatste vernieuwing zijn de Mix Werkboeken. De opdracht is in de meeste gevallen simpel: speel de beste zet! Dat kan dus ook inhouden om te verdedigen als je slecht staat, maar dat moet je zelf ontdekken, net als in een echte partij. Daarnaast ook de nodige opgaven die met bordvisie te maken hebben, zoals in de Plus werkboeken staan. Bijna 700 opgaven per werkboek, dus veel en goed trainingsmateriaal voor de gemotiveerde schaker!

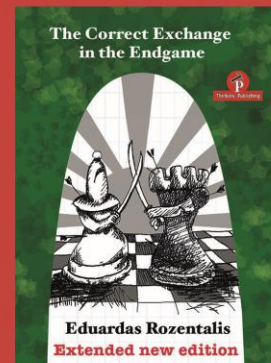
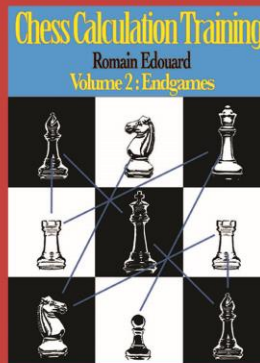
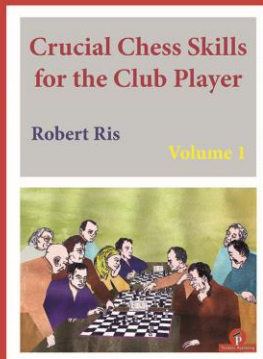
Heel veel informatie en uitleg over dit gehele oeuvre zijn te vinden in de handleidingen en op de website (www.stappenmethode.nl) van Cor van Wijgerden.

Daarnaast staat de Stappenmethode centraal in de trainersopleidingen van de KNSB. Hier leren de deelnemers veel over het geven van schaaklessen in het algemeen en met de Stappenmethode in het bijzonder. Elke club die een goede opleiding nastreeft, zou haar trainers moeten stimuleren om aan deze cursussen deel te nemen!

De Stappenmethode wordt ook steeds meer buiten Nederland gebruikt. Al het lesmateriaal is vertaald in het Engels, Frans en Duits. In andere talen (Turks, Deens, Grieks, Zweeds, Tsjechisch) is een (groot) gedeelte van het lesmateriaal vertaald.

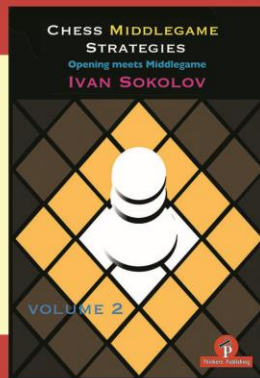
De oplossingen van de opgaven: Lf5-c8-b7-g2-f1+ en Ph6-g4-h2-f1-d2-b3-d4+

Advertentie

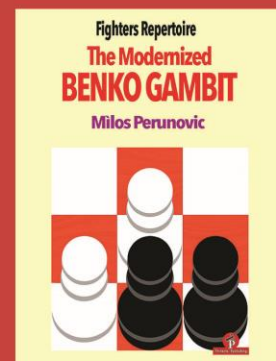
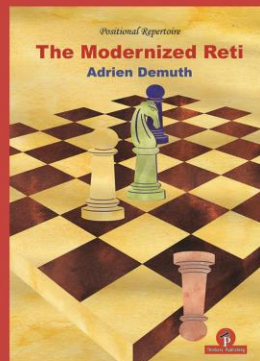
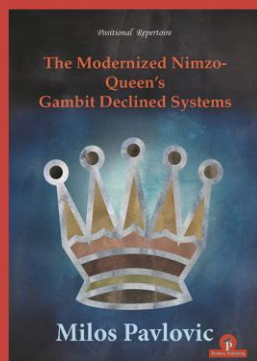
ALWAYS ONE MOVE AHEAD

ALL BOOKS AVAILABLE NOW!

**SPRING
2018**

WWW.THINKERSPUBLISHING.COM

In memoriam Johan van Hulst

Tijdens het samenstellen van deze Nieuwsbrief werd bekend dat Johan van Hulst op 22 maart 2018 is overleden. Hij werd 107 jaar oud.

De landelijke media stond vooral stil bij zijn rol tijdens de Tweede Wereldoorlog. In de schaakwereld zullen we Van Hulst vooral herinneren om de naar hem vernoemde prijs bij het Tata-toernooi.

Ook bij het Max Euwe Centrum was Van Hulst een graag geziene gast, zoals op de onderstaande foto tijdens de viering van ons jubileum in 2011. Hij vertelde toen diverse leuke en interessante anekdotes over Euwe.

Hans Böhm interviewt Johan van Hulst op 11 december 2011.

In memoriam Henk Kaempff

Henk Kaempff, vele jaren een vaste bezoeker van het MEC, is overleden. Henk was een van de vaste “pleinschakers” en onderhield het contact met de gemeente als er een stuk op het grote spel op het Max Euweplein verdwenen was. Wij wensen zijn familie sterkte met het verlies van de “flierefluiter”.

De afscheidsdienst zal worden gehouden op:

Donderdag 01 februari om 13.30 uur

in de aula van crematorium:
De Nieuwe Ooster
Kruislaan 126
Amsterdam

Na de afscheidsdienst is er gelegenheid tot
condoleren in de ontvangkamer van het crematorium

Het komt zoals het komt,
het gaat zoals het gaat.
En gaat het niet zoals het moet,
dan moet het zoals het gaat.

Henk Kaempff
22 mei 1936 - 24 januari 2018

Wil
Laura en Edwin
Rolf

De schaaktafeltjes van Jesús Medina

Op de Euweborrel van 8 december 2017 heeft Jesús Medina zijn plannen om schaaktafeltjes in parken in heel Nederland te plaatsen uitgelegd. Sindsdien is er heel wat gebeurd! Hieronder een tussenstand.

Amsterdam

- Het plan om schaaktafeltjes in het Vondelpark te plaatsen heeft meer dan 200 ondertekenaars gekregen op de online petitie. Ook schaakclub Caissa heeft zich sterk gemaakt voor het plan.
- Tijdens het contact met Stadsdeel Zuid kwam echter aan het licht dat men in de het Vondelpark geen nieuwe attributen wil plaatsen, omdat het park al zo vol is.
- Er wordt nu met het stadsdeel gekeken of er schaaktafels in het Martin Luther Kingpark of het Sarphatipark geplaatst kunnen worden.

Utrecht:

- Drie schaaktafels geplaatst in het Máximapark (op zaterdag 10 maart) en een schaaktafel geplaatst bij basisschool Pantarijn (februari).

Jesús speelt (met wit) het eerste partijtje op het schaakbord bij basisschool de Pantarijn (De Meern) tegen de Utrechtse wethouder van sport, Paulus Jansen.

Haarlem:

- Er wordt in eerste instantie een advies voorbereid voor de wethouder voor losse schaaktafels bij scholen.
- In tweede instantie zal men ook na gaan denken over schaaktafels bij sportvelden.

Amersfoort

- In maart 2018 wordt een schaaktafel geplaatst bij parkje De Zonnehof.

Delft

- Begin januari is er overleg geweest met de gemeente Delft over vier schaaktafels bij het nieuwe park achter station Delft.
- Nieuw gesprek met gemeente Delft zal worden ingepland.

Ede

- Interesse voor het plan door Groen Links, even afwachten wat dat oplevert.

Middenmeer

- In 2019 zal een schaaktafel worden geplaatst bij de stichting Koeteltuin (zie ook www.koeteltuin.nl).

Schiermonnikoog

- Op 8 januari 2018 met de burgemeester gesproken: er is interesse in het plan, maar ook is er interesse voor algemene schaakpromotie op het eiland. Wordt vervolgd!

Gorinchem

- Lokaal is er interesse getoond om het plan op te pakken. Gaat het van de grond komen?

Stichtse Vecht

- Schaakvereniging Vegtlust heeft onlangs de schaaktafels besproken tijdens een bestuursvergadering.
- Daarnaast is er nog andere lokale ondersteuning voor het plan.

Apeldoorn

- Lokale CDA-fractie wil de schaaktafels in de openbare ruimte krijgen.

Westland

- In november 2017 is er contact geweest met de gemeente en ook lokaal wordt het idee ondersteund. Wat gaat het worden?

Doetinchem

- Ook hier wordt het plan opgepakt door de schaakwereld.

Leeuwarden

- Denksportcentrum Tresoar heeft interesse om een chess court van de grond te krijgen.

Driebergen

- Ook hier wordt het plan onder de aandacht van de gemeente gebracht door een plaatselijke schaker.

Bergen op Zoom

- Er is contact geweest met een schaker die het plan in Bergen op Zoom wil gaan uitzoeken.

Drenthe

- Vanuit de organisatie van het toernooi in Hoogeveen is interesse getoond voor het plan.
- Mogelijk chess courts in Hoogeveen en Assen?

Rotterdam/Overschie

- Wederom lokale ondersteuning voor het plan.

Bij de volgende fondsen zijn er mogelijkheden om financiële ondersteuning voor de plannen aan te vragen.

VSB-fonds:

- Stichtingen en verenigingen in het land die een ontmoetingsplek willen creëren (ontmoeten, verbinding, sociale cohesie, stimulering cognitief vermogen kinderen) kunnen een aanvraag indienen bij het VSB-fonds

Oranjefonds:

- Er kan een aanvraag worden ingediend als de schaaktafels onderdeel zijn van een groter plan, dus bijvoorbeeld aanleg van een nieuw parkje, etc.
- Lokale organisaties moeten dan wel aangeven wie/wat/welke activiteit ze rondom de schaaktafels gaan organiseren.
- Uit het plan moet naar voren komen dat er geen sprake is van een éénmalig gebruik van de schaaktafels, maar van structureel gebruik.

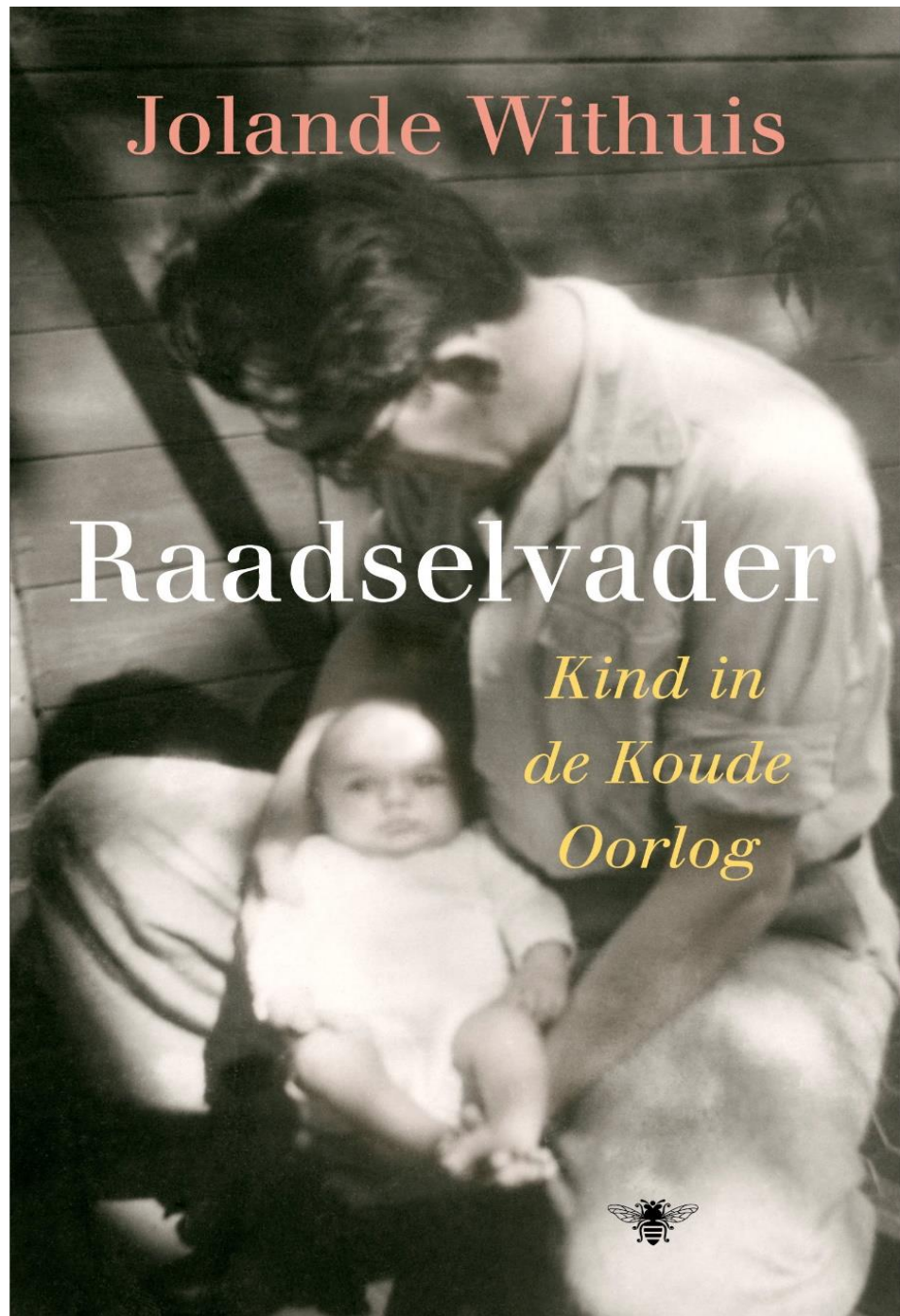
Kijk op <https://www.medinamolina.com/schaaktafels> voor meer informatie.

Het raadsel Berry Withuis

Door: Minze bij de Weg

In de jaren zestig, zeventig en tachtig van de twintigste eeuw was schaakjournalist Berry Withuis een begrip. Samen met zijn echtgenote Jenny en wisselende assistenten, onder wie in de jaren zeventig ook uw recensent, bestierde hij de persdienst van tientallen schaaktoernooien. Het was mede aan zijn journalistieke en organisatorische bezigheden te danken dat het schaken in Nederland in die periode een opbloei kende.

Velen zullen zich Withuis herinneren als een goedgehumeurde, joviale en vaak ook wat chaotische man, een verteller van talloze anekdotes. Het was altijd plezierig toeven in zijn aanwezigheid zolang het gesprek maar beperkt bleef tot het schaken. Of beter gezegd, zolang de politiek niet aan de orde kwam. Wat overigens niet zo moeilijk was, want Withuis deed zijn best dat onderwerp in schaakkringen te mijden. Door zijn houding was het veel minder bekend dat Withuis ook een andere kant had. Zijn oorlogservaringen hadden van hem een gedreven aanhanger van het

communisme gemaakt. Van 1945 tot 1956 werkte hij, met een korte onderbreking, voor dagblad *De Waarheid*, het partijblad van de CPN (Communistische Partij Nederland).

De communist als vijand

Wie in die jaren communist was, had het niet gemakkelijk. Weliswaar hadden de communisten een belangrijke rol gespeeld in het verzet, dat krediet raakten ze in de naoorlogse jaren snel kwijt door hun houding ten opzichte van de Sovjet-Unie en de al spoedig ontstane vazalstaten in Oost-Europa. Velen zagen de communisten als vijand, de communisten zelf beschouwden de rest van Nederland net zo.

Een dergelijke situatie dringt uiteraard ook door tot het privéleven. In haar boek *Raadselvader* beschrijft dochter Jolande Withuis (1949) op indringende wijze hoe het was om op te groeien in een sfeer van wederzijdse vijandschap. En ook om op te groeien in een gezin waar het redden van de wereld en het bestrijden van het fascisme belangrijker was dan het tonen van emoties, een keer een arm om de schouder slaan.

We geven twee anekdotes uit het boek om te laten zien hoe het communist zijn van Withuis ook diens schaakbezigheden beïnvloedde. In de jaren vijftig was het voor communisten vaak moeilijk aan een paspoort te komen. Ook Withuis moest het een tijdje zonder doen. Zo kon het gebeuren dat ‘een bus met het eerste tiental van mijn vaders schaakclub VAS, op weg naar een landenwedstrijd, aan de Duitse grens werd aangehouden. Berry mocht niet verder. Solidair zag het kampioensteam van de match af’. Tussen twee haakjes: dat hij geen paspoort had, had hij deels aan zichzelf te wijten, want een aantal jaren eerder had hij zijn paspoort uitgeleend aan een partijgenoot die anders een bijeenkomst in Parijs niet kon bijwonen.

Bij datzelfde VAS was in 1956 besloten om Withuis ‘in verband met de gebeurtenissen in Hongarije’ (de Hongaarse opstand, MbdW), niet meer op te stellen in het kampioensteam. Omdat zijn teamgenoten daarop weigerden aan hun ‘competitieverplichtingen te voldoen’ krabbelde het bestuur terug. Het trok de maatregel in en bood zijn ontslag aan. Ook vertelt Jolande Withuis dat bij VAS de vraag rees of een door Berry opgezette jeugdtraining wel kon worden gehandhaafd. Ik citeer: ‘De vraag was: Wat doen we met Withuis. Kan een communist nog wel met onze jeugd in contact blijven?’

Afscheid van De Waarheid

Als het communisme zo belangrijk was, waarom besloot Berry Withuis dan toch in 1956 om *De Waarheid* de rug toe te keren, en zijn geld te gaan verdienen als schaakjournalist en schaakorganisator? In *De Persdienst, vijfendertig jaar schaakjournalistiek*, dat in *Nieuwsbrief 86* van het MEC (december 2014) verscheen, deed Jenny Withuis dat vertrek bij *De Waarheid* af met de woorden ‘Ook Berry had het na een tijd bij De Waarheid wel gezien’.

Dat blijkt na het lezen van *Raadselvader* toch een iets te eenvoudige samenvatting van de situatie te zijn. Tegen dochter Jolande zei Jenny Withuis de dag na het overlijden van Berry dat hij ‘er niet meer tegen had gekund’. Dat speelde

ongetwijfeld een rol, want de omgangsvormen binnen de communistische beweging waren allesbehalve vriendschappelijk. Maar er was meer aan de hand. Toen de CPN na de Hongaarse opstand van 1956 het ingrijpen van de Sovjet-Unie in Hongarije goedkeurde, ja, zelfs steunde, kelderde de oplage van *De Waarheid*. Het was duidelijk dat er mensen weg moesten. Daar kwam bij dat taalpurist Withuis een lage dunk had van veel van zijn mederedacteuren, die eerder waren aangenomen op basis van partijgetrouwheid dan vanwege hun journalistieke en stilistische vaardigheden. De overstap naar de schaakjournalistiek bood Withuis volgens dochter Jolande een veilige ontsnappingsroute. Zo hoefde hij zich niet openlijk tegen de collega's en de partij te keren en kon hij toch het wespennest in het partijbastion Felix Meritis de rug toekeren.

De schaakwereld heeft er zijn voordeel mee gedaan, al is het maar omdat Withuis door zijn contacten in de Sovjet-Unie regelmatig de komst van Russische topschakers naar Nederland kon regelen. Het was geen toeval dat hij de privénummers van bijvoorbeeld Botwinnik en Karpov in zijn adresboek had staan. À propos, door te spreken over Russische topspelers gaf je volgens Withuis aan niet recht in de leer te zijn. Het waren uiteraard Sovjet-topspelers.

Het boek van Jolande Withuis is niet een biografie van Berry Withuis. Het gaat over de relatie tussen een dochter en een onbegrepen vader en over opgroeien in een communistisch gezin tijdens de Koude Oorlog. Toch moet iedereen die belangstelling heeft voor de schaakgeschiedenis het beslist lezen. En voor wie wil weten hoe het was om als gevoelige jonge vrouw op te groeien in een dogmatisch milieu is het onmisbaar.

Jolande Withuis: *Raadselvader*. Kind in de Koude Oorlog. Uitgeverij De Bezige Bij. Gebonden, 254 blz. € 19,99.

Het 10^e dMP Bataviatoernooi

Het 10^e Bataviatoernooi werd traditiegetrouw rond de voorjaarsvakantie gespeeld en had dit jaar *De Melker en Partners* als hoofdsponsor. Toernooidirecteur Merijn van Delft had weer een interessant deelnemersveld samengesteld, met jeugd, dames en toppers. De Braziliaanse grootmeester Alexander Flier was de elo-favoriet, maar natuurlijk waren Ivan Sokolov en Friso Nijboer ook niet te onderschatten. Publiekslieveling Manuel Bosboom begon voortvarend met 2 uit 3, maar kon daarna – mede door ziekte – slechts één punt aan zijn totaal toevoegen. Flier en Sokolov stonden na enkele ronden aan kop en toen hun onderlinge partij in de 7e ronde remise werd, had Flier aan twee remises genoeg voor de eindoverwinning.

Bas Beekhuizen heeft voor deze Nieuwsbrief een aantal fraaie foto's geselecteerd.

(vlnr) Toernooidirecteur Merijn van Delft, toernooiwinnaar Alexander Flier en hoofdsponsor Bas de Melker.

Anna Zatonskih en Monique Stam

Liam Vrolijk (l) en Robby Kevlishvili (r) denken na,
terwijl Manuel Bosboom koffie heeft gehaald.

Alina Kashlinskaya analyseert met Manuel Bosboom.

De entree van café Batavia.

Ivan Sokolov in diep gepeins.

De opening, voorafgaand aan het snelschaaktoernooi.

De schaakklok van Felix Zekveld

Beeldend kunstenaar Felix Zekveld lanceert komende zomer op verschillende plekken, zoals cafés, galleries en theaters, in Rotterdam laagdrempelige schaaktoernooien. Deze richten zich op iedereen uit Rotterdam en omstreken, van jong tot oud, en ongeacht je niveau.

Tijdens deze gezellige schaakwedstrijden, waarin iedereen wordt uitgedaagd hun schaakstrategie te laten zien, wil Felix schaken weer onder de aandacht brengen. Behalve dat het een sociale functie heeft, wil hij ook weer die ouderwetse gezelligheid creëren.

Felix heeft rond zijn achtste meegedaan aan het Nederlands jeugdkampioenschap, en nog steeds houdt hij van een potje schaken.

Als je Felix vraagt wat volgens hem het verband is tussen kunst en schaken zegt hij: "Het is tijd voor de volgende zet. Ik wil kunst met spel combineren. En dat je ziet dat het maken en ontwerpen van een schaakspel ook een ambacht is."

In zijn schilderijen komt het thema schaken vaak terug. Momenteel is hij bezig met schaakinstallaties. Van oude schaakstukken en borden maakt hij onder andere werkende klokken.

Felix: "Daar waar nodig recycle ik schaakspellen en incomplete sets. Als iemand nog bruikbare schaakgerelateerde voorwerpen heeft liggen zijn die van harte welkom."

Data en locaties worden via de website bekendgemaakt: www.felixzekveld.com

Of sms 'schaak' aan [0614227383](tel:0614227383) voor data en info.

Wilt u het MEC steunen?

Mocht u het MEC willen ondersteunen, dan zijn er diverse opties:

Donateur worden

Als u donateur wordt, ondersteunt u het Max Euwe Centrum en krijgt u twee keer per jaar onze papieren Nieuwsbrief.

U kunt uw donatie overmaken op rekening NL91 INGB 0005 4016 70 ten name van Stichting Max Euwe Centrum te Amsterdam onder vermelding van "nieuwe donateur". Graag naam en adres vermelden.

Vriend van Euwe worden

Wilt u een groot bedrag (meer dan € 100 per jaar) doneren, dan kunt u Vriend van Euwe worden. De donatie moet dan wel worden vastgelegd in een akte, die wij kunnen leveren. Er hoeft geen notaris aan te pas te komen.

Wilt u Vriend van Euwe worden, of wilt u hier meer informatie over ontvangen, dan kunt u een e-mail sturen naar euwemec@xs4all.nl of bellen naar 020-6257017.

Ook kunt u ons steunen via de **Vriendenloterij** of **Sponsorkliks**. Kijk voor alle mogelijkheden op onze website (www.maxeuwe.nl). Onderaan de startpagina staat de button "Steun ons", waar uitgebreide informatie te vinden is.